DET AMERIKANSKE MELLEMVALG, NOVEMBER 1958

POUL BOEG

RÆKKEVIDDEN AF DET REPUBLIKANSKE NEDERLAG

Ved det såkaldte mellemvalg i USA den 4. november 1958, nyvalgtes Repræsentanternes Hus samt 1/3 af senatets medlemmer. Endvidere fandt en række betydningsfulde valg sted i enkeltstaterne, både til lokale lovgivende forsamlinger, domstole og højere administrative poster, ikke mindst guvernørembedet, der var på valg i 33 stater.

Trods enkelte bemærkelsesværdige undtagelser – navnlig Rockefellers sejr ved guvernørvalget i New York – var valgets tydelige hovedlinie et overvældende nederlag for det republikanske parti. Før valget havde partiet 200 mandater i Repræsentanternes Hus. Af disse tabtes 47 til demokraterne, hvis mandattal dermed steg fra 235 til 282. Forud for valget var der 47 republikanske og 49 demokratiske senatorer; efter valget er fordelingen henholdsvis 34 og 62. Af de 33 guvernørposter var før valget 12 besat af republikanerne, de resterende 21 af demokraterne. Republikanerne vandt 4 nye stater (Arizona, New York, Oregon og Rhode Island) fra demokraterne, men tabte til gengæld 9 stater til dem (Californien, Maryland, Nebraska, Nevada, New Mexico, Ohio, South Dakota, Wisconsin og Wyoming) og besætter således nu kun 7 af de 33 guvernørstillinger, som var på valg. Indbefattet de stater, som ikke havde guvernørvalg i 1958, er stillingen herefter den, at 34 af staterne har demokratiske guvernører, medens 14 stater har republikanske guvernører.

Efter novembervalget er som bekendt Alaska optaget i Unionen som den 49. stat, og ved et senere særvalg valgte denne stat eet medlem til Repræsentanternes Hus, to senatorer og en guvernør. Demokraterne fortsatte deres fremmarch ved at vinde i alle fire tilfælde.

ANALYSE AF ILLUSTRERENDE ENKELTHEDER

Tallene angiver således klart det republikanske partis tab. Det var det næststørste i dette århundrede – kun overgået i 1936, da Roosevelt førte demokraterne til en enestående sejr, idet 46 stater stemte på ham som præ-

sident. En analyse af enkeltheder anskueliggør yderligere republikanernes nederlag.

De to stater, som selv i 1936 forblev tro republikanske, var Maine og Vermont, som så godt som altid har stemt republikansk. Det er således ikke hidtil i U. S. A.s historie lykkedes en demokrat at vinde en senatsplads i Maine. Vermont, der har een plads i Repræsentanternes Hus, har ikke siden 1852 valgt en demokrat; d. v. s. staten har stemt republikansk, så-længe denne mulighed overhovedet har foreligget, thi det republikanske parti blev først stiftet i 1854. Men i 1958 gik demokraterne af med sejren i begge disse tilfælde. Næst i rækken af de traditionelt republikanske stater kommer Connecticut, som har 6 pladser i Repræsentanternes Hus; før valget var de alle besat med republikanere, men denne gang erobrede demokraterne alle 6 pladser.

For så vidt angår Maine kan en forklaring på demokraternes fremgang til dels findes i lokale forhold. Netop Maine havde siden forrige valg i særlig grad måttet kæmpe med økonomiske vanskeligheder, og den republikanske senator, Frederick Payne, der var på omvalg, havde været indblandet i Sherman Adams-Affæren (hvorom nedenfor s. 268). Men iøvrigt er det bemærkelsesværdige ved resultaterne fra disse Ny England stater, at de ikke er begrundet i strukturelle ændringer i vælgerkorpset. Befolkningstilvæksten er beskeden og ligger i Vermont og Maine langt under gennemsnittet for USA. Vermont og Maine er stadig overvejende landbrugs-, skovbrugs- og fiskeristater. Connecticut er ganske vist halvt landbrugs- og halvt industristat; men der har ikke siden sidste valg været nogen afgørende forskydning i dette forhold.

Den del af det republikanske parti, som fik den værste medfart, var den stok-konservative fløj. I Californien blev senator Knowland – den store fortaler for »The China Lobby« og USA's fjernøstlige politik – således slået ved guvernørvalget af sin demokratiske modkandidat, Edmund Brown, Californiens tidligere justitsminister. Bag Knowlands nederlag lå til dels personlige forhold. Knowland havde stødt mange fra sig ved at påtvinge den tidligere, populære republikanske guvernør, Goodwin Knight, opstillingen til sit ledige mandat i senatet, for at han selv kunne opnå guvernøropstillingen som et led i sine ambitioner mod præsidentembedet. Hertil kom at Knowland bragte sig i modsætningsforhold til fagforeningerne ved at hævde, at adgang til at tage beskæftigelse ikke skulle være betinget af medlemskab i en fagforening. Endelig må det antages, at Californiens enorme befolkningsforøgelse – den største i Unionen – i forbindelse med den hastige vækst i industrien er en faktor, der virker til gunst for demokraterne.

Disses sejr i Californien var fuldkommen, idet de også vandt senatsvalget samt – for første gang siden 1888 – fik flertal i begge kamre i

statens lovgivende forsamling. Netop de californiske valg er iøvrigt vigtige, fordi Californien er Unionens næststørste stat, og befolkningseksperter forudser, at den inden længe vil overgå New York og blive den største af staterne. Betydningen heraf ligger i, at mandaterne i Repræsentanternes Hus – og dermed antallet af valgmænd til præsidentvalgene – med mellemrum omfordeles mellem staterne efter folketal, og det parti, som ved præsidentvalget opnår flertal i en stat, får alle denne stats valgmandsstemmer. I 1940 havde Californien 23 pladser; i 1950 fik det 30. I samme tiår gik New York tilbage fra 45 til 43.

Også senatsvalget udviste eksempler på de konservative republikaneres tilbagegang. Flere af de senatorer, der var særlig kendte som eksponenter for den mest yderliggående konservatisme, findes ikke i det nye senat. Således opnåede senator Bricker fra Ohio ikke genvalg. Bricker hørte til landets mest fremtrædende politikere. Fra 1938 til 1944 var han guvernør i Ohio, hvis guvernørstol har fostret syv amerikanske præsidenter, ligesom Bricker også ved flere lejligheder havde været på tale som præsidentemne. Ved Deweys opstilling i 1944 var han vicepræsident-kandidat og fra 1946 til 1958 senator. En vis nimbus stod også om Bricker – samt om Knowland – fordi begge var børnebørn af den republikanske præsident ved århundredskiftet William McKinley.

Mest kendt var Bricker imidlertid for det forslag til en forfatningsændring, han fremsatte i 1953, og som ligefrem fik hans navn, »The Bricker Amendment«. Forslaget vakte megen opsigt både i og udenfor USA, hvor det medførte en heftig debat. Det gik i hovedsagen ud på væsentligt at udvide Senatets beføjelser på det udenrigspolitiske område på bekostning af præsidentens. Eksempelvis ville Roosevelt og Truman ikke på egen hånd som præsidenter have kunnet indgå Yalta- og Potsdam-aftalerne, hvis bestemmelserne i The Bricker Amendment havde været gældende. Forslaget mødte imidlertid stærk modstand ikke blot fra demokraterne, men også fra Eisenhower og talrige republikanere, herunder senator Wiley som formand for Senatets udenrigspolitiske udvalg. Brickers forfatningsændring fik da ej heller det fornødne flertal, men bidrog til at skaffe Bricker betegnelsen »Mr. Republican«.

Et andet eksempel på den konservative fløjs svækkede stilling var senatsvalget i den gamle republikanske højborg, Wisconsin, hvor McCarthys tidligere mandat var på valg. McCarthyismens fædrenestat valgte en demokrat.

Wisconsin er samtidig en af de 12 midtvestlige farmer-stater, som stort set plejer at stemme republikansk. I det afgående senat var disse staters 24 pladser fordelt således: 17 republikanere og 7 demokrater. I det nye senat er fordelingen ændret til: 13 republikanere, 11 demokrater. I disse tal må navnlig aflæses en utilfredshed med republikanernes i de senere år

stærkt kritiserede landbrugspolitik, ledet af landbrugsminister Ezra Taft Benson.

Netop farmerstemmerne betyder meget. De 12 farmerstater repræsenterer 153 af de 531 stemmer i valgmandskollegiet, som vælger præsidenten. Da Truman vandt valget i 1948 var det udslagsgivende netop, at han erobrede 101 af Midt-Vestens valgmænd.

VALGETS HOVEDSPØRGSMÅL

Republikanernes store tab må ses som resultat af en række samvirkende omstændigheder, af hvilke de vigtigste skal omtales i det følgende.

Republikanerne svækkedes af den pinlige affære omkring Eisenhowers højre hånd, Sherman Adams, der bl. a. ved at hjælpe og modtage gaver fra en mangemillionær, ansås skyldig i korruption. Selvom sagen måske blev slået for sensationelt op, gav forskellige biomstændigheder den slagkraft. For republikanerne var det således ganske særlig uheldigt, at korruption tidligere har været et af deres egne yndede hovedtemaer i valgkampen mod demokraterne. Dette moment skærpedes yderligere ved det paradox, at Adams havde været blandt de ivrigste til at brændemærke påstået korruption under Truman-administrationen. Det havde også vakt opsigt, at professor Bernhard Schwarz fra New York University, der som juridisk rådgiver for en af kongressen nedsat undersøgelseskomité afslørede Sherman Adams, blev afskediget i februar 1958, fordi han var gået for vidt i sine undersøgelser. Endelig var det et skadende moment, at Eisenhower igennem længere tid søgte at holde hånden over Adams. Eisenhower blev alligevel senere nødsaget til at give efter for presset og afskedige ham. Dette skete imidlertid først efter, at september-valget i Maine havde vist de første svære stormsignaler for republikanerne (Maine har siden 1860 stemt på en anden dag end de øvrige 47 stater, men denne særordning afskaffes iøvrigt fra 1960). I september havde affæren i alt for lang tid været samtale- og forsidestof til, at dens valgmæssige konsekvenser kunne afværges.

Ved alle valg siden 1952 har Eisenhowers popularitet været en absolut bærende faktor for republikanerne. Navnlig er det herigennem lykkedes at tiltrække mange af de løsgængere blandt vælgerne, som betyder så meget i et land som USA med dets udprægede to-parti system, tilmed med beskeden forskel mellem de to partiers programmer. Det er typisk, at 1952 og 1956, hvor Eisenhower selv gik til valg, blev langt bedre år for republikanerne end mellemvalget i 1954[1]).

Imidlertid er der mange tegn på, at Eisenhowers personlige popularitet

[1]) Om dette se Johannes Laursen i »Økonomi & Politik«, 1954 s. 235–241.

er for nedadgående. Til at svække hans anseelse og autoritet har også bidraget den 22. forfatningsændring, der trådte i kraft i 1951, og hvorefter ingen kan opstilles som præsident mere end to gange. Eisenhower er den første amerikanske præsident, der lider under det handicap, at det på forhånd vides, at genopstilling er udelukket, når hans embedsperiode udløber.

Under alle omstændigheder prellede Eisenhowers egne appeller under valgkampen ganske af. Folket synes tilsyneladende, at han spiller for meget golf og regerer for lidt. Man taler om præsidenter, der leder udviklingen, og præsidenter, der følger trop med udviklingen, uden at lægge skjul på, hvor man synes, Eisenhower har placeret sig. Navnlig er han blevet kritiseret for mangel på fast optræden i sydens brændende raceproblemer. Dette har skabt mistillid og skepsis med hensyn til den republikanske administrations evne til at løse de store problemer. Iøvrigt har det også kostet stemmer, fordi mange negre i Nordstaterne herefter har stemt demokratisk. I fire af byen New Yorks 65 valgdistrikter, som næsten udelukkende har negerbefolkning, blev der eksempelvis ved valget af senator for New York afgivet (ca.) 22.000 republikanske stemmer og (ca.) 52.000 demokratiske stemmer.

Mistilliden til republikanerne slog særlig igennem med hensyn til den økonomiske politik. Valget skete ganske vist under faldende arbejdsløshed, stigende produktion og andre opgangstegn. Men opgangstendensen var forholdsvis ny og kunne lige så godt være en midlertidig reaktion indenfor en fortsat nedgangsperiode som en definitiv standsning af det økonomiske tilbageslag 1957–58. Desuden hæftede vælgerne sig mindre ved den seneste tids bedring end ved selve det faktum, at der under en republikansk regering var indtrådt den alvorligste økonomiske krise i landet i den sidste snes år med et arbejdsløshedstal, der et halvt års tid før havde passeret de 5 millioner og som ved valget stadig lå omkring 4 millioner mod 2,4 millioner på samme tid i 1957. At det også var under republikansk styre, at USA hjemsøgtes af den store økonomiske krise først i 30'erne, blev husket af mange vælgere, ikke mindst fordi Eisenhower ved sin laden-stå-til-politik og sin overbevisning om tilstrækkeligheden af det økonomiske livs egne selvregulerende kræfter mindede meget om Hoover i årene 1928–32.

Eisenhower var dog ikke alene om at give vælgerne indtryk af svigtende lederskab i den republikanske lejr. Også Foster Dulles' politik – eller mangel på politik – kom i et skarpt søgelys under valgkampagnen, som netop stod på, mens krisen i Formosastrædet kulminerede. Hyppig republikansk fremhæven af at Eisenhower-administrationen havde fået USA ud af Koreakrigen samt iøvrigt holdt landet uden for krig havde ingen virkning, just mens bombardementerne af Quemoy og Matsu kombineret med republikanernes udenrigspolitik gjorde en krigerisk konflikt over kystoerne til en

nærliggende mulighed. Republikanernes stilling forbedredes ikke ved alvorlig splid blandt dem selv om udenrigspolitikkens behandling under valgkampen. Dulles ønskede at hæve dette emne over det partipolitiske plan og blev – undtagelsesvis – støttet af Truman, hvorimod Nixon besvarede demokratisk kritik i en ringeagtende form, der gjorde et lidet flatterende indtryk og virkede som en boomerang.

Endelig havde de amerikanske vælgere ej heller glemt de russiske sputnikker i efteråret 1957 og USA's »Intellektuelle Pearl Harbor«. I udenrigspolitisk henseende følte mange vælgere sig derfor alt i alt ikke så trygge som 6 år tidligere.

VALGETS VIRKNINGER FREMOVER

Da USA ikke har parlamentarisme, opstår spørgsmålet om et regeringsskifte ikke. Valgets øjeblikkelige hovedvirkning kommer til at ligge i Eisenhower-styrets samarbejde med den demokratisk dominerede kongres. Eisenhower, der allerede i 1954 og 1956 førte sit parti til tab ved kongresvalgene, bliver den første amerikanske præsident, som i seks år i træk – 3/4 af hans embedsperiode – skal regere med en kongres, hvor oppositionen har flertallet. Den ovenomtalte regel, hvorefter Eisenhower ikke kan opstilles vil yderligere svække hans position – også indenfor hans eget parti.

På den anden side har det ofte vist sig, at et godt og ægte samarbejde kan etableres, hvilket må ses i sammenhæng med det politiske livs og systems særegne struktur i USA, herunder navnlig at partierne ikke er politiske partier i europæisk forstand og ikke er baseret på de traditionelle skillelinier, som liberale mod konservative, kapitalister mod socialister, o. s. v.

Disse skillelinier findes imidlertid – de går blot på tværs af partiskellene; og også i så henseende viste valget en klar tendens – i liberal retning – som i virkeligheden nok er vigtigere end stillingen republikanere-demokrater. Nogle eksempler er allerede nævnt på, at republikanernes nederlag ramte partiets højre fløj, og det må samtidig huskes, at Nixon, som havde ført an i valgkampen, lagde kursen hårdt mod højre. De nye republikanere, som er rykket ind, er fortrinsvis liberale.

Endnu klarere viser forskydningen mod det liberale sig i det demokratiske parti, som lige siden optakten til borgerkrigen har været stærkt præget af delingen mellem Nordstats- og Sydstatsdemokrater. Meningsforskelligheder har været så udprægede, at en række utilfredse Nordstatsdemokrater i 1854 brød ud og var med til at stifte det republikanske parti, ligesom de to demokratiske grupper i 1860 og i 1948 opstillede hver sin præsidentkandidat. I november 1958 var det næsten udelukkende liberale Nordstatsdemokrater, som havde fremgang. Hvor megen magt og indflydelse Sydstatsdemokraterne har tabt inden for partiet fremgår af følgende sigende tabel:

Senatet.

	Før valget	Efter valget
Nordstatsdemokrater.....	25	38
Sydstatsdemokrater.....	24	24
Demokrater ialt	49	62

Repræsentanternes Hus.

	Før valget	Efter valget
Nordstatsdemokrater.....	125	170
Sydstatsdemokrater.....	110	112
Demokrater ialt.....	235	282

Ser man på de nyvalgte personer, kan den liberale strømpil ligeledes påvises. Ialt rykker 61 nye demokrater ind i Repræsentanternes Hus, thi foruden de 47 mandater, som er erobret fra republikanerne er 14 demokratiske mandater nybesat, fordi indehaveren ikke ønskede genvalg. De fleste af disse politikere er kun lokalt kendte skikkelser, men en undtagelse danner Connecticuts tidligere guvernør Chester Bowles. Hans internationale navn hidrører bl. a. fra hans virksomhed som rådgiver for FN's tidligere generalsekretær, Trygve Lie, og som ambassadør i Indien under Truman-regeringen samt fra hans bog »The New Dimensions of Peace«, i hvilken han udtrykker meget liberale anskuelser, navnlig med hensyn til Staternes udenrigspolitik og den stærkt debatterede amerikanske udlandshjælp. Man vil sikkert høre adskilligt til Chester Bowles fremover, og det er i det hele folk af hans liberale kategori, der må forventes at føre an i det lovgivnings- og udvalgsarbejde, som vil bestemme USA's politik indtil næste valg.

UDSIGTERNE FOR PRÆSIDENTVALGET

Valgets væsentligste direkte betydning ligger således i, at det kendetegner et ryk mod venstre, og at den demokratiske 86 kongres formentlig i vid udstrækning kan gennemføre liberale foranstaltninger. Men valget har samtidig en vigtig indirekte betydning, idet de amerikanske mellemvalg erfaringsmæssigt afgiver gode strømpile for det påfølgende præsidentvalg. For republikanerne blev valget – navnlig set på baggrund af valgene i 1954 og 1956 – et yderst alvorligt varsel, som gjorde det klart, at skal partiet have chancer i 1960, må det finde en kandidat, der for alvor forstår at samle stemmer. Med den rigtige kandidat kan partiet måske trods alt klare sig, fordi amerikanske valg som følge af de vage partiskel i meget høj grad bliver person-spørgsmål. Har republikanerne et godt trækplaster?

NIXON OG ROCKEFELLER

Foreløbig diskuteres kun to emner, vicepræsident Richard Nixon og New Yorks nyvalgte guvernør, Nelson A. Rockefeller. Nixons styrke er, at han er partiets naturlige kronprins og helt behersker det republikanske partimaskineri. Partimaskineriet er som bekendt uhyre vigtigt i amerikansk politik – men det gør det ikke alene. Robert Taft beherskede det som ingen anden, uden at det lykkedes ham at få den ivrigt tilstræbte opstilling i 1952. Der var for mange, som gjorde oprør og sagde »Taft kan aldrig vinde«. De samme kræfter kan ligeså godt sige »Nixon kan aldrig vinde« – og i vid udstrækning med samme begrundelse: for konservativ, for isolationistisk, for hensynsløs i sine metoder, for skarpe albuer, for interesseret i sin personlige fremgang. For meget af mange ting men for lidt af een ting: Vælgertække.

I een situation ville Nixon imidlertid være så at sige selvskreven til opstilling i 1960, nemlig hvis Eisenhower ikke selv beklædte posten sin embedsperiode ud. I så fald ville Nixon automatisk indtræde i præsidentembedet og erfaringsmæssigt kan ingen påregne at fravriste den nye præsident en opstilling i denne situation. Tre vicepræsidenter er i dette århundrede indtrådt i præsidentembedet ved præsidentens død, nemlig foruden Truman, Calvin Coolidge og Theodore Roosevelt, der overtog embedet efter henholdsvis Harding og Mc Kinley. Alle tre fik senere af deres partier en selvstændig chance som præsidentkandidater – og alle tre blev valgt.

Bortset fra denne specielle situation synes Rockefeller, valgets overraskelse, at have gode chancer for opstillingen i 1960. Guvernørstolen i Albany er et fortræffeligt springbrædt for vordende præsidentkandidater. Ikke alene de to Roosevelter, men også Cleveland og van Buren vandrede fra Albany til det Hvide Hus. Hertil kommer de New York'er guvernører, der blev opstillet, men ikke valgt. Fra nyere tid huskes Thomas Dewey, men fra dette århundrede kan også nævnes den senere, meget ansete, højesteretspræsident Charles Hughes (1916) samt Alfred Smith (1928). Ialt har en halv snes guvernører i New York været præsidentkandidater. Stillingen giver således Rockefeller et fortrin fremfor Nixon. Omvendt er vicepræsidentembedet aldrig blevet anset for særlig egnet til at fostre præsidentemner. Lord Charnwood betegner det f. eks. i sin grundlæggende Lincoln-Biografi som en *risiko* for Lincoln, at han var på tale som vicepræsidentkandidat i 1856. I dette århundrede er da også kun de tre vicepræsidenter, som overtog embedet ved præsidentens død, blevet opstillet. Ikke siden John Adams blev valgt til landets anden præsident, er nogen vicepræsident nået frem til præsidentposten efter at have været vicepræsident i to valgperioder.

Rockefeller har dernæst demonstreret en forbløffende evne til at samle

stemmer, som vil være et uvurderligt aktiv ved et præsidentvalg, hvor der tit stemmes mere på manden end på partiet. Rockefeller viste imidlertid ikke blot, at han kunne samle *mange* stemmer, men også – hvad der er ligeså vigtigt – at han kunne gøre det på et *bredt* grundlag, omfattende bl. a. negre, puerto ricanere, intellektuelle, farmere, forretningsfolk, kvinder, liberale, o. s. v. I valgkredse i New York City, hvor befolkningen består overvejende af italienske immigranter, jøder, negre og puerto ricanere, lå Rockefeller for eksempel henholdsvis 9,3, 10,2, 10,8 og 11 % over partiets stemmetal i de samme kredse i 1954.

Rockefeller gik endvidere til valg på et så liberalt program, at det for den sags skyld kunne have været demokratisk. Rockefellers liberalisme og sociale forståelse går endog så vidt, at han er blevet betegnet som »mere liberal end Harriman (hans demokratiske modkandidat) – ja mere end Roosevelt«. Det er karakteristisk, at Rockefeller har tilbragt adskillige år som rådgiver for demokratiske præsidenter – Roosevelt og Truman. Disse fakta må ses i lyset af at lige siden Landons store nederlag i 1936 har republikanerne med forkærlighed søgt deres præsidentkandidat på partiets venstre, og ikke på dets højre fløj.

Endelig hører Rockefeller ikke til de professionelle politikere, men er først relativt sent blevet draget ind i politik og er nærmest ved en tilfældighed havnet i det republikanske parti. Som Eisenhower-eksemplet tydeligt har vist, er det netop den type, som har chancer for at hale en republikansk sejr i land ved et præsidentvalg.

DEMOKRATISKE KANDIDATER

Medens der – i al fald foreløbig – ikke er andre i billedet i den republikanske lejr, er der en overflod af demokratiske emner. Til dem, der har størst chance, må henregnes John Kennedy, Lyndon Johnson, Hubert Humphrey, Stuart Symington, Edmund Brown og Adlai Stevenson. Selv denne opregning udtømmer ikke listen over dem, der har været stærkt diskuteret i amerikanske aviser, ugeblade og tidsskrifter.

For øjeblikket samler interessen sig mest omkring den unge senator fra Massachusetts, John Kennedy; men med så mange emner og med det politiske livs hyppigt tilfældige og uforudselige svingninger er blot nogenlunde sikre forudsigelser mere end et år før partikonventet en umulighed.

Kennedy vakte opsigt ved i 1952 at slå den republikanske senator Henry Cabot Lodge jr., som man anså for sikker på genvalg, og som Eisenhower derefter gjorde til USA's FN-ambassadør. Lige siden har Kennedy været stærkt i forgrunden og har vist sig som en politiker med store ambitioner. Han beviste sit vælgertække – særlig blandt kvinderne – ved en overlegen sejr den 4. november. Han har forstået den kunst at folge en tilstrækkelig

liberal linie til at falde i venstrefløjens smag uden at fjerne sig mere fra konservatismen, end at han fortsat er en acceptabel mulighed for sydstatsdemokraterne.

Dermed er spørgsmålet dog ikke løst i den unge senators favør. Hvis han opstilles i 1960, vil Kennedy tiltræde præsidentposten kun 43 år gammel. Så ung en præsident er aldrig valgt i USA. Theodore Roosevelt blev ganske vist præsident få uger før sin 43-års fødselsdag, idet han som følge af attentatet i 1901 på præsident Mc Kinley som vicepræsident overtog embedet. Rekorden som den yngste opstillede og valgte præsident har Cleveland, der overtog præsidentembedet som 47-årig. Aldersmæssigt forekommer Kennedy et naturligere vicepræsident- end præsidentemne.

Desuden vil det være et handicap for Kennedy, at han er katolik. I mange kredse i USA er den anti-katolske indstilling så stærk, at en katolik hidtil aldrig har kunnet opnå valg; det blev sidst prøvet af Al Smith i 1928. Han vandt 87 af de 531 valgmandsstemmer.

Nu blev Kennedy valgt som senator med opsigtsvækkende majoritet. Hvorfor så ikke også som præsident? Hertil er to ting at sige. For det første er katolicisme næppe nogen anstødssten i Massachusetts – måske tværtimod. Boston med sine ca. 2 millioner indbyggere har således 1,3 millioner katolikker, medens f. eks. New York med sine over 10 millioner indbyggere har 1,2 millioner katolikker. For det andet vil selve den omstændighed, at man frygter den anti-katolske indstilling, kunne slå Kennedy ud – uanset om frygten er begrundet eller ubegrundet. Kennedy er selv opmærksom på dette forhold, som det fremgår af hans kommentar til pressen: »Det ville være lettere for mig at blive valgt end at blive opstillet«.

Men kan Kennedy ikke samle fornøden tilslutning, skorter det som sagt ikke på andre muligheder. Lyndon Johnson var allerede i 1956 en del på tale. Som demokraternes førstemand i senatet sidder han på en politisk nøglestilling, som stadig bringer ham i offentlighedens søgelys. Det er også blevet sagt, at Johnson fremfor nogen var den, der førte demokraterne frem til deres store valgsejr i november. Men også Lyndon Johnson har afgjorte handicaps, navnlig er han sydstatspolitiker. Hidtil er en sydstatsmand aldrig blevet valgt til præsident. Når Estes Kefauver i 1956 ikke kunne blive opstillet som præsident (men nok som vicepræsident) trods sit uomtvistelige, sjældne vælgertække og sine strålende resultater ved flere prøvevalg, skyldtes det netop – omend ikke udelukkende – at han var sydstatsmand. For Johnson gør der sig yderligere det gældende, at hans helbred kan gøre en opstilling betænkelig.

De to senatorer Humphrey (Minnesota) og Symington (Missouri) hører begge til de toneangivende i Amerikas politiske liv, jfr. f. eks. Humphreys nylige rejse til Sovjetunionen. De er ikke nye elementer i debatten om demokratiske præsidentkandidater. Inden man i 1956 opstillede Stevenson for

anden gang, var Humphrey og Symington blandt dem, der hyppigst nævntes som muligheder. Begge har vundet deres valg (Humphrey i 1954) med overlegent flertal og således demonstreret evner til at samle stemmer. Den 57-årige senator Symington, som var minister for luftvåbenet under Truman, hører desuden også til dem, der antagelig kan tilfredsstille både de liberale demokrater i Nordstaterne og de konservative i Sydstaterne – en hovedbetingelse for at blive opstillet.

Som en mulighed må også nævnes Californiens nyvalgte guvernør Edmund Brown. Han har den fordel, at hans nuværende embede – ligesom embedet i New York – er fortræffeligt egnet som springbrædt; men omvendt gælder også om ham, at han er katolik, og at han – der først med dette valg er blevet nationalt kendt – måske snarere er et vicepræsidentemne. Dette kan iøvrigt få en vis – negativ – betydning for Kennedys chancer. Det kan nemlig betragtes som udelukket at opstille katolikker til begge landets to højeste embeder. Altså kan Brown have en interesse i at modarbejde Kennedys kandidatur; og den stilling, nationens næststørste stat indtager på et partikonvent, kan meget vel blive udslagsgivende.

Med et sådant udvalg kunne det synes vanskeligt at finde plads for den to gange besejrede Adlai Stevenson; men Stevensons chance ligger måske netop i, at der er så mange emner, hvilket må forventes at gøre det vanskeligt at opnå enighed om en enkelt. Dette må forudses så meget desto mere som ingen enkelt demokrat rager klart op over de øvrige.

Det er mellem nordstats- og sydstatsdemokrater, at de store divergenser må forventes. Rifterne er så åbne, at man nu utilsløret taler om muligheden af en splittelse indenfor det demokratiske parti. På den anden side vil demokraterne nok gøre mest muligt for at undgå denne yderste konsekvens. Historien opmuntrer ikke til splittelse. Den mest kendte fandt sted i 1860, da demokraterne i Nordstaterne opstillede Stephen Douglas, medens deres partifæller i Sydstaterne opstillede Breckinridge. Resultatet blev, at Lincoln vandt som republikanernes kandidat, og at demokraterne derefter måtte vente i 24 år, førend de genvandt præsidentposten.

Som led i bestræbelserne på at undgå en splittelse vil Stevenson være en mulighed. Hovedvanskeligheden ligger selvsagt i, at han allerede to gange har været opstillet og er blevet slået. Der er i amerikansk politik en stærk tradition for ikke at genopstille tabere, og allerede Stevensons anden opstilling var lidt af et særsyn. Kun tre mænd har tidligere opnået genopstilling efter et tabt valg, Thomas Dewey, der opstilledes i 1944 og 1948, William Bryan, der længe var den førende demokratiske politiker omkring århundredskiftet, samt Grover Cleveland; men Cleveland havde endog været præsident een gang tidligere (valgt i 1884, genopstillet men slået i 1888, atter genopstillet og valgt i 1892). Mange demokrater ræsonerer således: Det demokratiske parti er så godt som sikker på at vinde næste

præsidentvalg – forudsat en kandidat, der forstår at samle stemmer. Hvorfor kaste sejren bort ved at give chancen til en mand, som vælgerne allerede *to* gange har forkastet?

På den anden side er der formelt intet til hinder for at opstille Stevenson for tredie gang. Ovennævnte Bryan opnåede netop opstilling tre gange (1896, 1900 og 1908), og der *er* således et fortilfælde. Desuden har ingen tabende præsidentkandidat klaret sig så godt som netop Stevenson, der ved valgene i 1952 og 1956 fik omkring 26–27 millioner stemmer. Til sammenligning tjener, at ved valgene i 1940, 1944 og 1948 samlede de tabende kandidater, Wendell Willkie og Thomas Dewey, omkring 22 millioner stemmer. Stevenson har trods alt også en position indenfor partiet og en indflydelse på partimaskineriet, som næppe nogen anden kandidat kan stå mål med.

Selvom han for øjeblikket ikke er blandt dem, der regnes mest med, tør man derfor ingenlunde udelukke, at Stevenson kan komme til at gå i Bryans fodspor.